

Аналітична доповідь «Про стан забезпечення прав дітей та молоді у Біляївській об'єднаній територіальній громаді»

Сутність будь-якого права полягає в тому, що воно діє.
(К. Берг)

Вступ.

Біляївська об'єднана територіальна громада має намір приєднатися до всесвітньої ініціативи ЮНІСЕФ «Громада, дружня до дітей та молоді». Таке рішення є логічним результатом пошуку шляхів впровадження на місцевому рівні положень Конвенції ООН про права дитини. Процеси децентралізації влади в державі, відкривають нові можливості для самореалізації дітей та молоді. Адже громади мають можливість на місцях визнати найвищим пріоритетом інтереси дітей та молоді, а також формувати максимально відповідні умови. Наймолодшій частині суспільства ініціатива надає можливість висловлювати своє бачення того, якою має бути їх громада, впливати на відповідні рішення муніципальної влади, бути активним учасником культурного і соціального життя, отримувати якісну освіту, медичне обслуговування та соціальний захист, бути захищеним від експлуатації, насильства та жорстокого поводження та приниження гідності, мати вільний доступ до всіх послуг незалежно від віри, доходів, статі, фізичного стану.

Дитяча та молодіжна політика – є невід'ємною частиною розвитку Біляївської об'єднаної територіальної громади. Так, рішенням Біляївської міської ради затверджено стратегічний план розвитку «Молодь у Біляївській об'єднаній територіальній громаді» на 2017-2020 рр. Заплановано реалізувати Стратегію за наступними напрямками:

- активізація позиції молоді у суспільно-політичному житті;
- створення умов їх самореалізації;
- утвердження здорового способу життя серед дітей та молоді;
- соціальний захист вразливих категорій дітей та молоді.

Метою звіту є вивчення становища дітей та молоді в громаді, виявлення найбільш актуальних проблем, аналіз стану діяльності (бездіяльності) державних органів, органів виконавчої влади, громадських організацій, формування цілей, а також визначення напрямків роботи ініціативи, з якими працюватиме міська рада.

Під час підготовки звіту використані бухгалтерські та статистичні дані, звіти по бюджету, паспорти бюджетних програм, дослідження, які проводились під час громадських обговорень молодіжної стратегії громади та

анкетування, які проводились серед наступних цільових груп: діти 8-12 років та 13-18 років, молодь 15-24 років та доросле населення.

Біляївська об'єднана територіальна громада створена 12.08.2015р. На протязі 2015-2016 років формувались структурні підрозділи органів виконавчої влади. Аналіз окремих показників у динаміці за останні 3-5 років в доповіді відсутній в зв'язку з тим, що статистичний облік формувався в загальних показниках Біляївського району, до складу якого входили населені пункти громади, що унеможлиблює їх використання.

Опис основних проблем щодо нерівності з використанням підходу, що базується на правах дитини.

Поряд з позитивними зрушеннями за останні два роки, що маємо в Біляївській ОТГ у сфері дітей та молоді, зрозуміло, що процеси економічної та політичної нестабільності в державі, кризи культури й ідеології негативно впливають на соціально-економічне становище молоді. Серед них виникнення нерівності з реалізації прав дітей та молоді, що мають місце і в нашій громаді. Головними викликами в громаді вважаємо наступне:

Усунення нерівності за ознакою «місто-село».

До складу Біляївської об'єднаної територіальної громади з центром у місті Біляївка входять село Майори та селище Повстанське. Багато в чому проблеми, пов'язані з реалізацією прав дітей, є більшими в сільській місцевості ніж у містах. Зокрема, нерозвинена інфраструктура позашкільної освіти є причиною отримання нерівних прав на зайняття спортом, музикою та естетичним вихованням сільської та міської молоді. Маючи дефіцит та ускладнений доступ до якісних різноманітних освітніх, культурних, медичних, спортивних, соціальних послуг, сільські діти стають уразливішими до негативного впливу та переходять до групи ризику. Як результат, за даними служби у справах дітей серед дітей, які перебувають в складних життєвих обставинах в перерахунку на кількість дитячого населення по місту складає 1% (19 осіб), в сільській місцевості 4% (10 осіб).

Бідність.

Важливим чинником, що впливає на стан дотримання прав дітей та молоді залишається рівень і структура доходів та витрат населення. Хоча по громаді порівняно з 2016 роком середній рівень заробітної плати зріс на 54,6% (що в першу чергу пов'язано з підвищенням мінімальної заробітної плати та посиленням контролю з боку держави за легалізацією доходів та додержанням законодавства про працю), на початок поточного року рівень середньомісячної номінальної заробітної плати одного працівника складає 5215 грн, що становить лише 79,2% середнього рівня по області. Неналежний рівень доходів обмежує отримання якісних умов проживання, харчування, відпочинку та низки інших послуг. Так при виборі категорії населення (з обмеженими можливостями, за етнічними особливостями, багатодітні та ін.), яка має обмеження в доступі до якісних освітніх та медичних послуг, 81% опитуваних назвали саме бідних людей.

Нерівність у праві на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку.

Логічним наслідком попередньої складової стає наступне: не лише діти з малозабезпечених сімей відчувають труднощі в основних життєвих потребах, таких як якісне харчування, освіта, житло і здорова в усіх відношеннях сім'я. Родина середнього рівня доходів також не в змозі лише власними зусиллями створити повноцінне життєве середовище для дитини. Так серед опитуваних дітей 18 % не мають можливості щоденно їсти м'ясо або рибу, 24% свіжі овочі та фрукти, 12 % вважають неякісною питну воду, 7% не повністю забезпечені канцелярським приладдям, тільки половина має можливість відпочити.

Високою групою ризику залишаються діти з неблагополучних сімей, так як часто проживають в середовищі, де має місце алкоголізм, наркоманія та інші аморальні прояви життя. Такі діти безумовно потребують допомоги і не тільки матеріальної, але також психологічної.

Нерівність у доступі до основних послуг.

Дітей та молоді, що мають особливі потреби, в громаді налічується 46 осіб. Невирішеними проблемами на сьогодні залишаються невідповідність міської та сільської інфраструктури під потреби осіб з інвалідністю. Так з опитуваних 76% вважають цю частину суспільства найбільш уразливою та спостерігають неналежний рівень забезпечення їм безперешкодного доступу до закладів освіти, будинків, дитячих майданчиків. Крім цього вони потребують регулярної додаткової фінансової допомоги. Так у 2016 році за такою допомогою до міської ради звернулось 7 молодих осіб та батьків дітей, що потребували лікування або реабілітації, яким було виплачено 7,4 тис грн; у 2017 році звернулось 13 таких осіб, яким виплачено 17,4 тис грн.

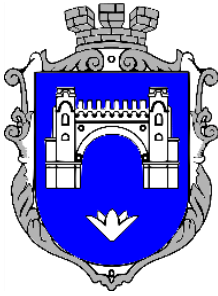
В дошкільних закладах громади з вересня 2017 року додано 20 місць для отримання дошкільної освіти дітьми з вадами мови, 12 дітей отримують інклюзивну та індивідуальну освіту в загальноосвітніх навчальних закладах. Але порівнюючи дані Біляївської центральної лікарні та обліку дітей управління освіти, сім'ї, молоді та спорту встановлено, що ця група залишається неохопленою освітою, в тому числі позашкільною на рівні 80% .

Нерівність у праві мати сім'ю.

На соціальному обліку Біляївської ОТГ перебуває 66 дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. З них на даний час 14 влаштовані до державних інтернатних закладів та в зв'язку з реформуванням системи інституційного догляду та виховання дітей потребують створення умов для виховання в умовах максимально наближених до сімейних. В Біляївці на даний час функціонує лише 2 прийомні сім'ї, відсутні патронатні сім'ї та не створені дитячі будинку сімейного типу, що не покриває існуючої потреби для розвитку сімейних форм виховання.

1. Інформація про Біляївську об'єднану територіальну громаду.

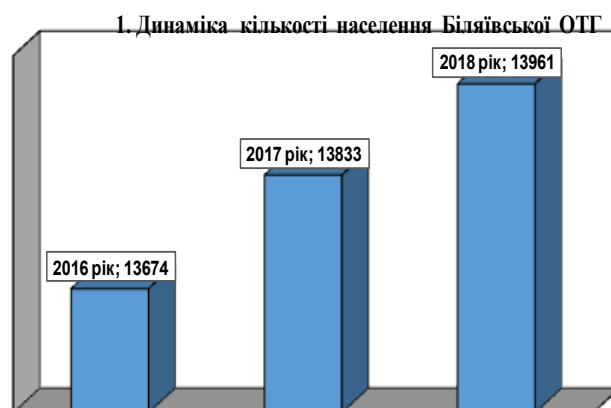
Географічне розташування.

Територія Біляївської об'єднаної територіальної громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Одеської області. Адміністративний центр громади знаходиться в м. Біляївка, який розташований на відстані 49 км від обласного центру - міста Одеса. Територія громади охоплює площу 190,2 км².

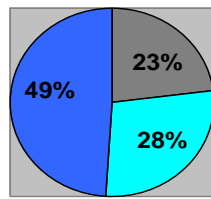
До складу громади входять три населені пункти: м. Біляївка, с. Майори, селище Повстанське. Місто Біляївка розташовано у дельті ріки Дністер, на державному кордоні з республікою Молдова. Територія міста прилягає до Нижньодністровського національного природного парку загальною площею якого - 21311 га. Село Майори та селище Повстанське розташовано серед сільськогосподарських угідь аграрноспрямованого регіону.

Демографічна ситуація.

Чисельність населення Біляївської ОТГ на початок 2018 року становить 13961 осіб. Переважну більшість складає міське населення 12308 осіб (89%). В динаміці за останні 3 роки спостерігається зростання чисельності населення, при чому у 2017 році, порівняно з 2014 роком чисельність міського населення скоротилась на 1%, а у відсотковому співвідношенні за відповідний період чисельність сільського населення зросла на 29,6%. Позитивна тенденція скорочення відтоку сільського населення спостерігається з моменту утворення об'єднаної територіальної громади. Покращення соціальної інфраструктури, транспортного зв'язку, надання комунальних послуг та послуг з благоустрою значно підвищило якість життя та посприяло тому, що населення все частіше вибирає сільський спосіб проживання. Природний приріст за січень-листопад 2017 року у Біляївській громаді становив 123 особи. Чисельність наявного населення збільшилась на 140 осіб. Коефіцієнт життєвості населення (кількість народжених на 100 померлих) становить 162 особи.

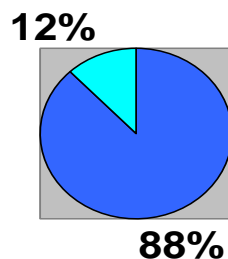

2. Структура населення громади у розрізі вікових категорій

- відсоток мешканців громади у віці 0-17 років
- відсоток мешканців громади у віці 18-35 років
- відсоток мешканців громади старші 36 років

3. Співвідношення сільського та міського населення в громаді

- відсоток міського населення до загального
- відсоток сільського населення до загального

Чисельність дитячого населення у віці 0-17 років складає 3285 осіб (23% від загальної кількості), в т.ч. дівчат 1657, відповідно хлопців 1628. Динаміка дитячого населення позитивна, так в порівнянні з минулим роком їх чисельність виросла на 38 осіб. Співвідношення дітей та дорослих 1:2,5.

Ринок праці.

За підрахунками 2017 року загальна кількість економічно активного населення становить майже 6,1 тис осіб. Середньооблікова кількість штатних працівників на початок 2018 року становить 3,8 тис осіб. При цьому середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу становила 73 особи, з них 58 осіб (79%) молоді у віці від 18 до 35 років. При цьому кількість вільних робочих місць (вакантних посад), заявлених роботодавцями до державної служби зайнятості становить 68 одиниць. Навантаженість на

одне вакантне місце в середньому складає 2 особи. Але за даними центра зайнятості рівень безробіття серед молоді залишається майже незмінним. Це свідчить про те, що наявний ринок праці не цікавить молодь та її неготовність отримати іншу професію.

Майже 22% працездатного населення (1,3 тис осіб) працює за межами громади, на що в першу чергу впливає близькість м. Одеса. Найбільші роботодавці, в яких працює до 70 % зайнятих зазначені у розділі соціально-економічного розвитку.

Особливості соціально-економічного розвитку.

Біляївська громада має відносно добре диверсифіковану економіку, зорієнтовану на сферу торгівлі. Аналіз соціально-економічного розвитку громади проводиться з моменту створення ОТГ. Серед розвинутих промислових підприємств: підприємство по очищенню та подачі води -1, по розподілу електроенергії, газу, води – 5, сільськогосподарські підприємства, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за підсумками року дорівнювала або перевищувала 75% - 28. Більшість приватних підприємців, що зареєстровані у громаді, за даними державного реєстратора обирають наступні види діяльності: роздрібна та оптова торгівля, пасажирські та вантажні перевезення, бухгалтерські послуги. Разом з тим за підрахунками понад 300 фізичних осіб працюють за межами громади (в першу чергу на промтоварному ринку «7 –й кілометр»)

Показник	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+;-)
Зареєстровано юридичних осіб	451	458	7,00
Зареєстровано фізичних осіб- ПП	887	863	-24,00
Реалізовано промислової продукції (товарів, послуг) млн. грн.	20,4	30,7	10,30
Вантажообіг, що здійснюється автомобільним транспортом млн. т. км.	288,7	336,4	47,70
Обсяги прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), унесених в економіку громади (тис. доларів США)	1552,2	668,2	-884,00
Оптовий товарооборот, млн. грн.	66,76	100,03	33,27

Серед найбільших роботодавців громади, в яких працює до 70 % зайнятих, є бюджетні установи КЗ "Біляївська ЦРЛ", управління освіти Біляївської РДА, обслуговуючі підприємства філії "Інфоксводоканал" ТОВ "ІНФОКС", АТ "Одесаобленерго", у сфері торгівлі ПП "Саша", "Біляївський ринок" ОСС , у сфері промисловості ВО ПРАТ «Одеський консервний завод», ТОВ «Стройспецтехніка», ТОВ "БЄЛ-ТРАНС", транспортна компанія ТОВ "Ламан Транс – Експрес", сільськогосподарські підприємства МРАКС "Ріпак" та ПП АФ "Промінь".

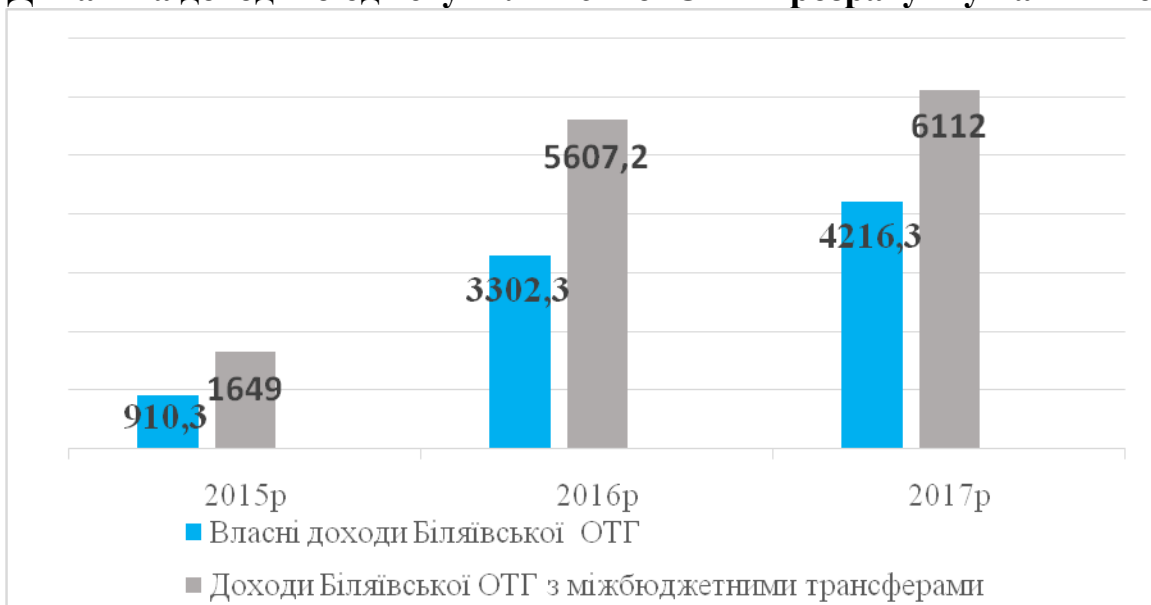
Для молоді перспективним є зайнятість у сфері «зеленого» туризму та обслуговування, які на даний час розвиваються в громаді.

Фінансово-бюджетна ситуація.

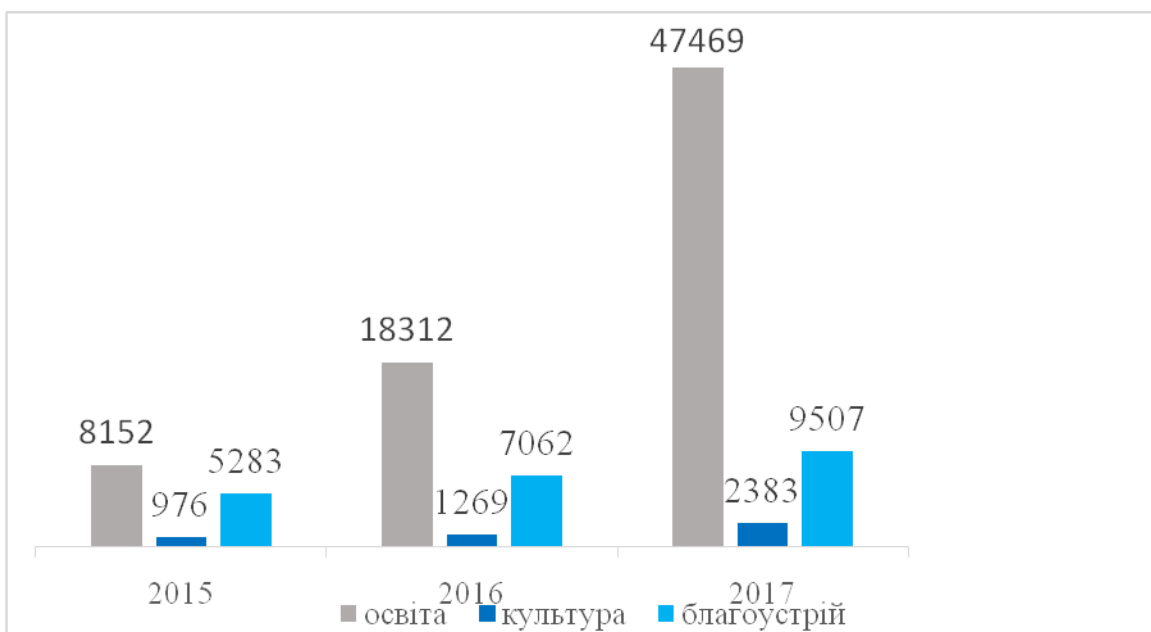
Основною метою діяльності міської ради у сфері бюджетно-фінансової політики є формування достатніх ресурсів для фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку громади та підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Загальний обсяг надходжень до бюджету Біляївської міської об'єднаної територіальної громади у 2018 році визначено у сумі 102,3 млн. грн (з них власні доходи бюджету Біляївської міської об'єднаної територіальної громади в сумі 58,8 млн. грн., додаткова дотація з державного бюджету 5,8 млн. грн, освітня субвенція 26,5 млн. грн, медична субвенція 10,0 млн. грн.), доходи спеціального фонду міського бюджету 1,2 млн грн. Загальний обсяг видатків бюджету Біляївської міської об'єднаної територіальної громади визначено у сумі 102,3 млн. грн. Резервний фонд бюджету Біляївської міської об'єднаної територіальної громади затверджений у сумі 400,0 тис. грн.

Динаміка доходів бюджету Біляївської ОТГ в розрахунку на 1 жителя, грн

Динаміка видатків бюджету Біляївської ОТГ, тис грн

Видатки по програмам, що стосуються дітей та молоді з моменту створення громади постійно збільшуються. Повноцінний аналіз можливо буде здійснити лише по закінченню поточного року. Але вже заплановані бюджетні призначення, які мають пріоритети по фактичному фінансуванню, збільшені на 245,9 тис. грн., або 54%.

**Показники фінансування програм, що стосуються дітей та молоді
Біляївській ОТГ, тис. грн.**

№ з/п	Програма	2017 рік		2018 рік	Відхилення, планових показників	
		план	факт	план	тис. грн.	%
1	«Молодь та сім'я»	29,5	29,5	59,0	+29,5	200
2	«Підтримка»	12,7	12,7	159,0	+146,3	1251
3	Програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді	31,0	31,0	41,0	+10,0	132
4	Програма оздоровлення та відпочинку	110,0	98,9	165,8	+55,8	150
5	Стипендіат	36,0	36,0	*	-36,0	*
6	Програма розвитку фізичної культури та спорту	235,7	230,6	276,0	+40,3	117
	Разом	454,9	438,7	700,8	+245,9	154

* у 2018 році реалізується в рамках програми «Молодь та сім'я»

Інфраструктура.

Громада має досить розвинуту виробничу та соціальну інфраструктуру:
Автомобільна: протяжність внутрішніх доріг 99 км; кількість автостанцій 2, основних перевізників -2.

Фінансова: кількість банків - 4, страхових компаній – 3.

Освіта: дошкільні навчальні заклади - 3; загальноосвітні навчальні заклади- 4 (в т.ч. 1 сільська школа); позашкільні навчальні заклади - 3

Охорона здоров'я: лікувально – профілактичні заклади комунальної власності - 4, приватні підприємства по наданню медичної допомоги - 2, аптеки - 5

Культура: заклади культури, мистецтва - 6, організації туризму - 6, бібліотеки - 4

Спорт: стадіони - 4, спортивні майданчики – 2

Змушені визнати, що з названих об'єктів майже 80 % розміщені в місті. В сільській місцевості маємо 1 школу, 2 Будинки культури, 1 бібліотеку, 2 ФАПи та 2 стадіони.

Аналізуючи в цілому наповнюваність навчальних закладів встановлено, що її рівень у місті майже вдвічі перевищує рівень в сільській місцевості(відповідно 119% та 70 %) .

Аналіз наповнюваності навчальних закладів в Біляївській ОТГ

№ з/п	Населений пункт	Мережа навчальних закладів	Планова наповнюваність, осіб	Фактична чисельність, осіб	Наповнюваність, %
1.	м. Біляївка	Біляївська ЗОШ № 1 I-III ступенів	750	862	115
		Біляївська ЗОШ № 2 I-III ступенів	450	529	118
		Біляївська ЗОШ № 3 I-III ступенів	350	422	120
		ДНЗ комбінованого типу ясла-садок № 1 «Веселка»	228	246	108
		Біляївський ДНЗ ясла-садок № 2 «Журавлик»	38	88	230
		КЗ Біляївський ДНЗ ясла-садок № 3 «Капітошка»	161	196	122
	Всього по місту		1977	2343	119
2	с. Майори	Майорівська ЗОШ I-III ступенів	230	160	70
3	с. Повстанське	-	-	-	
	Всього в сільській місцевості		230	160	70

3. Становище дітей та молоді в Біляївській об'єднаній територіальній громаді.

Аналізуючи загальне становище дітей та молоді у Біляївській громаді, чому ми говоримо про права, а не обов'язки? Тому що дотримання прав людини в гуманістичній спільноті не може залежати від «обов'язків». А місцеве самоврядування є тією формою організації влади територіальної громади, яка в прямому значенні є найближчою до реалізації прав людини.

За даними опитувань більшість жителів нашої громади вважає, що міська влада переймається проблемами прав дітей, їх частка складає 75%. Разом з тим кожен четвертий дотримується іншої точки зору.

Право на визнання, повагу та справедливе ставлення

Не випадково Загальна декларація прав людини починається зі слів про те, що основою свободи, справедливості і загального миру є визнання рівної гідності, властивої всім членам людської сім'ї, а також їх рівних і невід'ємних прав. Права людини треба вміти відстоювати і поважати. Ця позиція

відтворюється і у принципах Конвенції ООН про права дитини. Законслухняність і громадянська свідомість, притаманні демократичному суспільству, починаються з дотримання права кожної дитини незалежно від стану здоров'я, національності, релігії, статі, соціального статусу. Кожна дитина повинна мати можливість повноцінно розвиватися, отримувати відповідну освіту, брати участь у житті суспільства та захищати свої права.

На протязі двох останніх років у нас не реєструвались випадки насильства над дітьми у сім'ях, школах, громадських місцях. При цьому за останні 12 місяців з опитуваних 10 дорослих (7%), 12 дітей (13%) стали свідками ситуації, коли кого-небудь з дітей били, ображали, принижували. Разом з тим до органу опіки та піклування такі повідомлення не надходили. Це свідчить про неготовність захищати інтереси дитини на всіх ланках громади та невідповідність самих дітей самостійно звертатись за допомогою.

На території громади проживають більше 10 національностей, з найбільших діє 6 релігійних конфесій. 144 з 150 опитуваних (96%) підтвердили, що релігія, національність, стать не впливають на реалізацію прав дітей в громаді. Діти мають право користуватися своєю національною культурою, рідною мовою та сповідувати свою релігію.

Показовим є забезпечення права на повагу та справедливе ставлення окремих категорій дітей. Так 12 з 46 дітей з особливими потребами у віці від 3-

х до 17 років в громаді не охоплені дошкільною та шкільною освітою . Цей показник не дорівнює абсолютній величині , а залишається на рівні 75 % по причині не охоплення освітою дітей I групи інвалідності (за даними соціальних паспортів освітніх закладів та даними обліку управління освіти). Але разом з тим в місті не діють програми, які б передбачали реабілітаційні освітні заходи для таких дітей та їх сімей. Проблема полягає у відсутності фахових спеціалістів .

Позашкільною освітою з числа дітей, що мають статус соціально вразливих охоплено 62 дитини з 327, що складає 19 %. У місті не створені відповідні клубні формування, або інші альтернативні форми, тому і показник залучення цієї категорії до клубної діяльності нульовий.

На протязі останніх двох років з 6-ти дитини з числа сиріт та 35-ти позбавлених батьківського піклування, що потребують житло, лише двом придбано та відремонтовано квартири (5%) (1- сирота, 1- позбавлений батьківського піклування) . На цей рік запланована загальна сума видатків з місцевого бюджету 150,0 тис грн. Прийнята місцева програма на 2018-2020 не покриває існуючу потребу по причині високої вартості житла в регіоні. Але в цьому році міською радою попереджено порушення житлових прав 1 дитини –сироти.

З 13,2 тис населення громади більшість має сім'ю (98%) , 229 сімей мають статус малозабезпечених, 184 багатодітних.

6 молодих сімей (7%) та 8 (5%) багатодітних перебувають на загальному квартирному обліку . На протязі тривалого часу їх житлові умови також не покращуються.

Найнижчі оцінки отримали послуги з правового захисту дітей у складних життєвих обставинах, 76% опитуваних поставили оцінку «задовільно» та нижче. Це свідчить про низький рівень соціальних послуг для цієї категорії.

Виконавчий комітет міської ради виконує функції органу опіки та піклування, що забезпечує захист прав дитини в адміністративному порядку. Існуючі закони та міська рада здатна захистити дітей від насильства, приниження гідності - так вважає 61% опитуваних, разом з тим 39 % з цим не згодні. Що стосується скарг до органу опіки і піклування, в прокуратуру або до яких-небудь інших органів, що займаються захистом прав дітей, то не дивлячись на уявну простоту цієї процедури, дитина найчастіше не може нею скористатися, частково тому, що не знає своїх прав та не має доступу до незалежних джерел правової допомоги. З опитуваних 85% знають свої права, при чому 58 % дітей настільки, що можуть розповісти про них дорослим.

У 2017 році Біляївською міською радою прийнято програми на 2018-2020р.р «Молодь та сім'я в Біляївській об'єднаній територіальній громаді» та «Підтримка» з загальними бюджетами відповідно 237,0 тис грн. та 1097,15 тис грн. У Програмах закладений наступний механізм розвитку: становлення та підтримка громадян, зокрема молоді, її всебічного розвитку, пошук і підтримку лідерів, талановитої молоді, а також реабілітацію сімей, які потрапили у складну життєву ситуацію, захист соціально-незахищених категорій, підтримка багатодітних родин, пропаганда сімейних форм виховання. Метою Програм в

тому числі є здійснення комплексних заходів щодо формування ціннісної орієнтації на сім'ю, створення умов для всебічного розвитку юнаків та дівчат, запобігання асоціальним проявам в громаді, створення системи соціальної підтримки, формування необхідних для цього правових, гуманітарних та економічних передумов.

Виходячи з вищевикладеного, для створення умов з подальшої реалізації права на визнання, повагу та справедливе ставлення міська рада повинна сприяти:

- залученню фахових спеціалістів до освітніх, реабілітаційних заходів для дітей з особливими потребами.

- залученню соціально-вразливих категорій до позашкільної освіти та клубної діяльності.

- залученню коштів по державним програмам з фінансування будівництва, реконструкції або придбання житла соціально вразливим категоріям

- належний захист житлових прав дітей на етапі набуття статусу сироти, або позбавленої батьківського піклування.

- створенню та розвитку в громаді консультаційних пунктів, а

також підвищенню рівня інформованості населення.

Право бути почутими.

Забезпечення прав дітей на участь у житті суспільства, вільне висловлювання власних поглядів та залучення до процесу ухвалення рішень щодо інтересів дітей гарантується статтями 12 та 15 Конвенції ООН про права дитини. У такому контексті участь у суспільному житті спонукає дитину до розвитку її потенційних можливостей, набуття важливого соціального досвіду, розвитку демократичних навичок особистості. Ці положення обґрунтовують необхідність забезпечення активної участі у житті суспільства дітей та молоді.

Біляївська міська рада відкрита до комунікацій. Тому визначає пріоритетом молодіжної політики створення умов для розвитку економічної та соціальної активності молоді, включення її у процес вирішення власних проблем, а також пошук молодіжних лідерів. Перші кроки розпочато у 2016 році з створення дорадчого органу – Молодіжної ради. До її складу входить 17 осіб у віці від 14 до 25 років. На протязі цього часу вона перетворилась у дієву складову структуру самоорганізації, до складу якої входять учні та молодь з активною громадською позицією. На сьогодні до її складу не ввійшли особи з особливими потребами.

Положенням, що регламентує діяльність ради передбачено обов'язковий розгляд проєктів рішень, які стосуються дітей та молоді. Основною формою роботи Молодіжної ради та вищим рівнем прийняття колегіальних рішень представниками молоді громади є засідання (наради), які, як правило, проводяться щоквартально, а у разі потреби скликаються за ініціативою

голови. Міська рада гарантує обов'язковість розгляду рекомендацій Молодіжної ради, як наприклад пропозиції, що ввійшли в прийнятну стратегію молодіжного розвитку. Усі заходи, проведені за ініціативою Молодіжної ради підтримані громадою. Так наприклад в 2017 році придбана апаратура для організації дітьми вуличного кінотеатру, придбані матеріали для розмальовки зупинки, та ін. Всі проведені заходи були спрямовані на згуртування громади, підвищення рівня волонтерства, розвиток активного відпочинку, здорового способу

життя, популяризацію народних традицій. Молодіжна рада Біляївської міської ради отримала першу премію у конкурсі «Творча молодь Одещини 2016 року» в номінації «Прорив року серед молодіжних організацій». Голова Молодіжної ради Кравчук К.Ю. у 2017 році відзначений Одеською обласною радою за II місце в номінації «За внесок у розвиток громадського руху».

Крім цього на території громади працює дві громадські організації «Патріот» та «Сузір'я добра», які постійно залучають дітей та молодь до проведення акцій та заходів, а також сприяють їх соціалізації та підвищення громадянської активності. Так на високому рівні проводяться щорічні екологічні рейди з прибирання побережної зони, парків, організація тематичних велопробігів, проведення благодійних акцій для дитячого притулку, організація свят для дітей та ін.

Вважаємо, що позитивний досвід в організаційній та громадській діяльності учнівська молодь громади отримує також в рамках шкільного самоврядування. Підтримка наших воїнів на Сході, збір коштів хворим дітям, благоустрій, флешмоби, добродійні акції цьому підтвердження. Більше 50-ти учнівських лідерів є потенціалом переміщення молодіжної політики на місцях з акценту «зусилля тільки влади» на модель «участі та співпраці». Тому з 2018 року міською радою фінансуються витрати участі молодіжних лідерів в тренінгах, семінарах та Всеукраїнському саміті активних «Б.У.М.» - «Бажай. Удосконалюй. Мотивуй».

Крім цього такими осередками висловлення думки в громаді стали

козацькі рої, що створюються в рамках проведення Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Джура» («Сокіл»). Приймаючи участь у таких реальних справах, як організація шкільного простору, благодійні акції, сортування сміття, вони розширюють своє коло безпосереднього соціального спілкування, реалізують своє право

на ухвалення рішень, і спонукають владу підтримати ініціативні дії.

Як результат, міською радою з 2018 року вперше започатковано фінансову підтримку проектів громадян та дію «банку молодіжних ідей». Це створює додаткові можливості для докладання зусиль дітей у співпраці з дорослими, молоді на виявлення реальних проблем і знаходження шляхів їх можливого вирішення. Надзвичайно важливим при цьому є пошук сенсу соціально значущої справи, активне долучення та досягнення колективного результату.

Так у поточному році на підтримку реалізації проектів передбачено фінансування з місцевого бюджету у сумі 20,0 тис грн. За I півріччя подано 11 проектів освітнього, культурного та спортивного спрямування, з них 9 підготовлені молоддю та дітьми. Всі проекти передбачають співучасть громадян та влади у їх реалізації.

Порівнюючи, загальну кількість дітей старших 10 років та молоді з кількістю, що долучені до шкільного самоврядування, заходів Молодіжної ради та громадських організацій встановлено, що таку активну частину складає лише 5 %.

Цікавими є дані опитувань. Так постійно отримують

інформацію про те, які рішення приймаються в громаді щодо дітей 60 % самих дітей та 47% їх батьків; 34% не мали можливості прийняти участь у обговоренні питань, що їх стосуються; 45% дітей не приймають участь у виборах самоврядування на рівні школи чи громади; з загальної кількості лише 65 % задоволені станом залучення в громаді та школі в обговоренні питань, які зачіпають інтереси дітей.

Виходячи з вищевикладеного, для дотримання права дитини бути почутим міською радою повинно бути забезпечено:

- сприяння діяльності Молодіжної ради;
- сприяння створенню дитячих і молодіжних громадських організацій;
- підтримка молодіжних лідерів;
- залучення до обговорення та прийняття рішень більшої кількості дітей та молоді.

Право на охорону здоров'я.

Суспільне значення здоров'я, особливо здоров'я дітей і молоді, важко переоцінити, тому що воно є запорукою збереження генофонду нації та визначає її майбутнє. Збереження та зміцнення здоров'я, виховання здорового покоління - завдання, від вирішення яких значною мірою залежить розвиток громади.

На балансі міської ради відсутні лікувально-профілактичні заклади. Послуги з охорони здоров'я дітям та молоді надаються комунальними закладами районного підпорядкування, що фінансуються громадою за рахунок субвенції державного бюджету. Загальна сума видатків на зазначені цілі у 2017 році склала 10,1 млн грн, заплановані витрати у 2018 році 10,9 млн грн (за I півріччя витрачено 5,9 млн грн). Крім цього з липня поточного року громадою заплановані видатки на утримання фельдшерсько-акушерських пунктів в с. Повстанське та с. Майори в сумі 46,8 тис грн.

Рівень задоволеності дітей піклуванням про їх здоров'я в громаді 73%, а ось з опитаних батьків лише 35% оцінили стан медичного обслуговування на «відмінно та добре». При чому кожен третій звернув увагу на те, що більш комфортним життя у громаді зробив би висококваліфікований педіатр. Кожна друга дитина має в своєму мікрорайоні місце для медичного обстеження у разі хвороби.

При аналізі стану здоров'я дітей в громаді, звертає на себе увагу наступне: так за останній рік має місце випадок смертності однієї дитини від вроджених вад, 1 дитина захворіла на туберкульоз, 1 на СНІД, 3 дитини на хвороби, що передаються статевим шляхом. Поширення епідемії ВІЛ-інфекції призводить до того, що все більшій кількості дітей доводиться жити з ВІЛ. Особливої уваги потребує стан інфікації в громаді - 9 дітей, в т.ч. шестеро з них були інфіковані матір'ю. Рівень кадрової укомплектованості дитячими лікарями забезпечений лише наполовину і складає 50%. Якщо у 2016 році обліковувалось 43 дитини, яким встановлено інвалідність, у 2018 таких осіб налічується 46.

захворювань.

Незважаючи на те, що за даними Біляївської ЦРЛ 2017 року в громаді відсутні неповнолітні, що перебувають на обліку як залежні від алкоголю та наркотиків, спостерігається поширення шкідливих звичок у підлітковому віці:

Громадська недовіра до щеплень і недостатнє забезпечення вакцинами створили небезпечну ситуацію щодо захисту дітей. Так викликає занепокоєння зниження охоплення дітей щепленнями до 75%, що з часом може призвести до спалахів різних інфекційних

вживання наркотиків, алкоголю, психотропних речовин. За даними опитувань, 13 відсотків підлітків мають досвід вживання алкогольних напоїв на протязі останніх 6 місяців, 4 дитини з 100 вживали наркотики. Інформаційні перевантаження, стресогенні ситуації, модернізація навчального процесу вимагають від дитячого організму великої напруженості, що разом з обмеження фізичної активності, приводять до функціональних порушень. Крім цього зберігається пасивна позиція сім'ї та самих дітей щодо власного здоров'я.

На даний час в громаді відсутні спеціальні програми по охороні здоров'я, що сприяли би підвищенню обізнаності мешканців, підвищенню рівня щеплень та ін. Разом з тим міська рада взяла на себе зобов'язання профілактики захворюваності шляхом підвищення рівня фізичного розвитку дітей та молоді, організацію збалансованого харчування в навчальних закладах (в т.ч. для початкової школи та для пільгової категорії школярів), організацію оздоровлення та відпочинку дітей.

Вперше два роки поспіль міська рада за рахунок коштів місцевого бюджету забезпечує оздоровлення та відпочинок дітей та підлітків в пришкільних таборах. Так у 2017 році мали змогу оздоровитись 892 особи, що склало 45% від загальної кількості, при цьому видатки місцевого бюджету на зазначені цілі склали 177,6 тис грн. У 2018 - 685 дітей, або 35 %, сума видатків склала 235,7 тис грн. З цього року міська рада за рахунок коштів місцевого бюджету забезпечує путівками на санаторне лікування дітей з інвалідністю. Так вже пройшов реабілітацію хлопчик з порушеннями рухового апарату.

За результатами розгляду звернення батьків для усунення дефектів мови нескладних форм у дошкільних закладах фінансується робота 2-х логопедичних груп з наповнюваністю 40 дітей. В зазначені групи влаштовані всі діти, які отримали рекомендацію відповідних медичних комісій.

З минулого року фінансуються проведення міського етапу фестивалю «Молодь обирає здоров'я» (9,0 тис грн.), шкільної спортивної спартакіади (120,0 тис грн.). З минулого року учасникам спортивних змагань виплачуються витрати на харчування від 30,00 грн до 150,00 грн в залежності від рівня змагань (у 2017 р 136,7 тис грн., за 6 місяців 2018 року 42,3 тис грн.).

Виходячи з вищевикладеного, міська рада повинна:

- розробити та прийняти до виконання програму по забезпеченню прав дитини та молоді на охорону здоров'я;
- сприяти пропаганді здорового способу життя;
- створювати умови для фізичного розвитку дітей та молоді;
- забезпечувати збалансоване харчування в навчальних закладах.

Право на освіту.

Освіта дитини має бути спрямована на підготовку до свідомого життя у вільному суспільстві у дусі розуміння, миру та терпимості, на виховання поваги до своїх батьків, культурної самобутності, мови і національних цінностей свого народу та культурних традицій інших. Своє майбутнє ми пов'язуємо не лише з перспективою добробуту, а й результатами виховання освіченого, інтелектуального громадянина. Загальна сума витрат на одну дитину в освітянській сфері склала у 2017 році 15,84 тис грн., заплановані видатки 2018 року 19,2 тис грн.

88% опитуваних батьків вважають, що діти отримують якісну освіту. Найвищі оцінки отримав саме стан забезпечення дітей освітою (в т.ч. позашкільною) «відмінно та добре» поставили 70% респондентів.

Діти вважають що рівень отримання ними освіти також значно якісний (68%), але понад 32% бажають продовжити навчання за кордоном.

Освітня структура в громаді досить розвинена.

Діють 3 дошкільні навчальні заклади. Наразі розглядається питання проектування ще одного дитячого садку на території с. Майор. Загальна проектна потужність діючих закладів не відповідає фактичній навантаженості, 124 дитини приходиться на 100 місць. 252 особи сьогодні потребують влаштування до дитячого садочку, що складає 19 % з загальної кількості дитячого населення від 2-х до 6-ти років.

Загальноосвітні заклади громади – це чотири школи I-III ступенів. За статистичними даними в них навчається 1973 учня (в минулому році 1935). Школи на 81% забезпечені книжками, на 50-% комп'ютерною технікою та 100% покриттям Інтернету. Три з чотирьох шкіл мають стадіон та спортивні майданчики. Розвинута гурткова робота (16 гуртків та секцій), якою охоплено 308 дітей (16% від загальної кількості).

Близько 60% випускників шкіл продовжують навчання у вищих навчальних закладах, 30% отримують базову освіту, 5 % навчаються на різноманітних курсах .

юнацьку бібліотеку (з опитуваних 70% мають можливість брати книжки в межах доступності).

Позашкільні навчальні заклади в громаді – це Біляївська міська спортивна дитячо-юнацька школа, школа естетичного виховання та Будинок дитячо-юнацької творчості. Загальна кількість вихованців, що навчається в них 877 осіб, відсоток охоплення позашкільною освітою дітей 45%. Діти та молодь мають можливість відвідувати дитячо-юнацьку бібліотеку (з опитуваних 70% мають можливість брати книжки в межах доступності).

Всі заклади працюють в межах міста, тому обмежують відвідування сільськими дітьми. З метою усунення нерівності, міською радою з липня

поточного року погоджено маршрут автобусу між населеними пунктами громади з пільговою вартістю 6,00 грн.

Школа естетичного виховання та Будинок дитячо-юнацької творчості перебувають на балансі структур районного рівня, але утримуються за рахунок субвенції, яка фінансується громадою. Так сума таких видатків у 2017 році склала 1,05 млн грн, заплановані видатки 2018 року 1,6 млн грн.

На території громади відсутні клубні формування за інтересами та молодіжні центри. Кожен п'ятий з батьків, що був опитаний вважає, що збільшення кількості гуртків та секцій позитивно вплине на комфортність життя в громаді.

Серед проблем, які об'єднують навчальні заклади громади – якісне кадрове забезпечення. Так майже 9 відсотків (16 осіб) педагогічних працівників викладають не за фахом, відсутній тренерський склад по боротьбі, футболу, волейболу та баскетболу. З метою залучення спеціалістів до навчання дітей та молоді міською радою за рахунок місцевого бюджету компенсуються їх витрати на проїзд до місця роботи та винаймання житла до 1,5 тис грн. щомісячно.

Крім цього міська рада сприяла відкриттю нового відділення по художній гімнастиці в спортивній школі. Постійно фінансуються витрати на участі в змаганнях, конкурсах, турнірах та чемпіонатах різного рівня.

Аналіз видатків міської ради свідчить про пріоритети розвитку цих сфер (динаміка вказана у розділі по аналізу бюджету громади) :

Останнім часом в місті збільшується кількість платних гуртків і секцій, які є цікавими та корисними для дітей (танцювальні, фітнес, англійська мова, робототехніка). Кількість дітей, що їх відвідує досягає 250, або 23% загальної кількості. Але їх відвідування дітьми потребує значних витрат із сімейних бюджетів. Тому міська рада розуміє, що належний культурний і духовний розвиток дітей неможливий без відкриття сучасних гуртків на безоплатній основі.

Виходячи з вищевикладеного, міська рада для повної реалізації права дитини на освіту повинна сприяти:

- розвитку мережі гуртків, секцій, клубів на безоплатній основі та залучення більшої кількості дітей до їх занять;
- створенню молодіжного центру;
- забезпеченню високоякісними освітніми послугами, для чого запровадити рейтинг діяльності дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладів;

- створенню ефективного, доступного та доброзичливого освітнього середовища, спрямованого на розвиток дитини, її талантів, розумових і фізичних здібностей;
- забезпеченню доступу до якісної освіти, насамперед у сільській місцевості;
- заохочення успішних дітей.

Право на соціальний захист.

За даними соціальних паспортів навчальних закладів в громаді на початок 2018 року налічується 327 дітей соціально вразливих категорій. Так серед дитячого населення налічується 66 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 18 дітей - внутрішньо переміщені особи, 46 - діти з інвалідністю, 17 мають статус постраждалих від аварії на ЧАЕС, 31- діти та підлітки, що перебувають в складних життєвих обставинах, 149 дітей з багатодітних або малозабезпечених сімей.

Громаді соціальні послуги надають структури районного рівня. Це управління соціального захисту Біляївської райдержадміністрації та Біляївський районний центр соціальних послуг сім'ї та молоді (далі центр). Сума коштів перерахованих міською радою зазначеним структурам за надані послуги у 2017 році склала 242,5 тис грн, у 2018 році заплановані видатки 285,00 тис грн. За I півріччя поточного року охоплено

соціальною роботою 164 особи, з яких 105 (або 64 %) діти, в т.ч. двоє з особливими потребами. За даними центру з початку року надано 422 соціальні послуги різноманітного характеру – психологічні, інформаційні, педагогічні, юридичні, економічні. Виходячи з загальної кількості мешканців вразливих категорій, соціальні послуги надаються на рівні 51% потреби. Тому збільшення витрат місцевого бюджету на 42,5 тис грн в порівнянні з минулим роком, в першу чергу, зумовлено необхідністю збільшення кількості отримувачів соціальних послуг та покращення їх якості у відповідності до діючих стандартів.

Також право на соціальний захист забезпечується зобов'язаннями виконавчого комітету міської ради, як органу опіки та піклування. Про деякі аспекти виконання цих зобов'язань вже доповідалось в попередніх розділах. Крім цього на протязі останніх двох років на засіданнях виконавчого комітету розглядалось 33 питання стану виконання батьківських обов'язків. За результатами розгляду міською радою ініційовано подання 7 позовів для захисту прав дитини. Всі позовні вимоги щодо позбавлення батьківських прав та стягнення аліментів на користь дітей задоволені судом.

Зупинимось на позитивному досвіді, що отримала громада в частині тимчасового влаштування дітей. Так з початку року реалізується соціальна програма «Підтримка». Одним із передбачених заходів є пропаганда сімейних форм виховання та надання матеріальної допомоги сім'ям, в які тимчасово влаштовані діти, що залишені без батьківського

піклування до набуття ними відповідного статусу. Таке рішення було прийнято в зв'язку з тим, що в громаді відсутні патронатні сім'ї, будинки сімейного типу або інші спеціалізовані установи. Крім цього урядом ініційовано реформування інтернатних закладів. Тому громада у разі тимчасового влаштування дитини в сім'ю при дотриманні вимог чинного законодавства, бере на себе відповідальність за її утримання. За рахунок коштів місцевого бюджету до моменту виникнення права на отримання державних гарантій, такої сім'ї виплачується матеріальна допомога у середньому розмірі 7,0 тис грн на місяць. На що розрахована така програма? В першу чергу на те, що люди, які готові тимчасово взяти на себе обов'язки по вихованню, утриманню та розвитку дитини, в подальшому стануть для неї тим сімейним середовищем, на яке має право кожна дитина. Сьогодні у нас влаштована одна така дитина, по відношенню до якої судом розглядається питання позбавлення батьківських прав з боку матері.

Право на безпеку дітей в громаді. Охорона довкілля.

Аналізуючи стан безпеки в громаді в цілому, маємо позитивну картину. Так у нас відсутні випадки суїциду серед дітей, відсутні ДТП, жертвами яких стали діти. 76% опитуваних вважають безпечним життєве середовище. Але 8% дітей вказують на те, що піддавались фізичному або психічному насильству на протязі останніх 12 місяців.

Впродовж останніх двох років кількість злочинів, скоєних неповнолітніми або за їх участю, знизилась на 1 (з 2-х до одного). А відносно самих дітей було скоєно три правопорушення, що стосувались неналежного виконання батьківських обов'язків. За результатами розгляду батьки притягнуті до адміністративної відповідальності.

В громаді відсутній «телефон довіри», що ускладнює надання термінової допомоги особам, що її потребують. Забезпечення його роботи сприятиме попередженню злочинів і насильства над дітьми та молоддю в громаді, а також координуванню дій необхідних служб.

Починаючи вже з дошкільних навчальних закладів, школи діти отримують знання щодо власної безпеки та засвоюють основні правила поведінки на вулиці, дома в місцях скупчення

людей. Як правило засвоєння таких правил позбавлено цікавої, ігрової складової. Тому міська рада вирішила у 2019 році облаштувати майданчик безпеки, який стане ігровим місцем з розміткою пішохідного переходу, знаками дорожньої безпеки, вело-доріжкою та ін.

Крім цього основною проблемою, на вирішення якої направлені сьогодні зусилля влади – це забезпечення безпеки дітей в школі на уроках і в післяурочний час. Тобто забезпечити безпеку дітей в тих місцях, де вони найбільше проводять часу. З минулого року школи та вулиці міста почали облаштовувати у відповідності до сучасних вимог безпеки дітей. Так в 23-х найпопулярніших місцях міста та одній школі встановили сучасні системи відеоспостереження. Це попереджає ризики та забезпечує функціонування принципу: «є порушення – є відповідальність». Також це дає змогу встановлювати достовірність фактів травм, хуліганства, крадіжок і тому подібних, неприємних явищ.

Крім цього охорона навчальних закладів обмежує доступ осіб у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, психічно неврівноважених людей, асоціальних та злочинних елементів.

Сьогодні залишається актуальним питання до облаштування до 2020 року ще 3-х шкіл такими системами для якісної організації середовища, де діти проводять якнайбільше часу. Найбільша проблема, звичайно, висока вартість таких робіт.

Міська рада забезпечує підвіз учнів до навчальних закладів шкільними автобусами, які у встановленому порядку застраховані та проходять відповідні технічні огляди. Управління освіти має на балансі 2 автобуси, які на даний час покривають існуючу потребу. Разом з тим не проводилась робота щодо облаштування «безпечних зупинок».

Аналізуючи стан безпечності вуличних переходів (пішохідні переходи, «лежачі поліцейські») та наявність дорожніх знаків «Діти» біля закладів освіти встановлено, що в основному вони в наявності. Разом з тим біля Біляївської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3 є необхідність відновити розмітку пішохідного переходу.

Разом з іншими факторами, що впливають на безпеку дітей та молоді є вуличне освітлення. Міська рада працює в цьому напрямі. В першу чергу освітлення встановлено в найпопулярніших місцях громади, в т.ч. і в сільській місцевості. Так за даними комунального підприємства «Наш дім» загальна протяжність мереж освітлення у 2017 році в порівнянні з 2016 роком збільшилась на 10,06 км і склала 40,78 км, кількість світло точок на 164 і склала 751 од. Загальне покриття потреби складає близько 70%.

Безпечне середовище для дітей неможливе без дотримання екологічної безпеки та охорони довкілля.

Територія Біляївської об'єднаної територіальної громади в більшій частині межує з Нижньодністровським національним парком зони. На території громади відсутні великі промислові об'єкти. Тому проблема забруднення навколишнього середовища в основному не стоїть так гостро, як в інших районах з розвинутою промисловою та транспортною інфраструктурою. Але

наявні деякі ризики, що впливаючи на стан довкілля, ставить під загрозу і право дітей на безпечне життєве середовище.

Зокрема, таким фактором ризику стає вживання питної води негарантованої якості з централізованих джерел водопостачання. На нашій території за даними Держпродспоживслужби на 01.06.2018р практично вода відповідає вимогам стандарту на джерела водопостачання.

Проте потенційну екологічну небезпеку несе в собі місцеве сміттєзвалище, що було введено в експлуатацію у 2000 році, з розрахунку на 15 років безпечного користування. Морфологічний склад побутових відходів з кожним роком ускладнюється, включаючи в себе все більшу кількість екологічно небезпечних компонентів та речовин. Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів торкається всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються. Більша частина звалища вичерпала свій потенціал.

Іншою екологічною небезпекою є колишній склад хімічних засобів, що підлягають утилізації, розташований у с. Майори. Для вирішення проблеми утилізації необхідна допомога профільних організацій, задля забезпечення безпеки життя та уникнення загрози здоров'ю місцевих жителів.

З метою вирішення екологічних проблем громадою розроблено інвестиційні проекти та здійснено підготовку до отримання відповідної документації. Крім цього з цього року у громаді запроваджено сортування сміття для впровадження вторинної переробки.

Разом з тим в громаді відсутній моніторинг викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел та автотранспорту, показників викидів стоків у поверхневі води.

Тому в напрямі забезпечення безпеки дітей, міська рада повинна забезпечити:

- проведення тренінгів, консультацій, інформаційних компаній з питань безпеки життєдіяльності, попередження насильства та безпечної поведінки;
- облаштування «безпечних зупинок»;
- охоплення соціальними послугами вразливі категорії населення;
- роботу «телефону довіри»;
- відновлення пішохідного переходу біля Біляївської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3;
- облаштувати системами відеоспостереження 3 школи;
- розробити систему моніторингу основних показників екологічної безпеки.

Право на дитинство

«Кращий спосіб зробити дітей хорошими – це зробити їх щасливими» (О.Уайльд) – така позиція громади у відношенні до найменших її жителів.

Дитинство - особливий фізичний, духовно-емоційний, соціальний та правовий стан людини. Протягом недовгого, відносно безтурботного періоду дитина має відчутти радість життя, його багатогранність. Дитинство має бути обов'язковим періодом у житті кожної людини і є природним правом.

Складовими цього права можна вважати право на любов, ласку, співчуття, розуміння, допомогу, на забави, ігри, фантазування, на щоденну цікавість до всього, що відбувається довкола, врахування дорослими її незнання, невміння, недосвідченості, психічної та фізичної незрілості, на помилки та невдачі, на

посилену увагу та піклування з боку батьків, держави та громади про її всебічний розвиток. Гарантуючи найменшим жителям нашої громади, в тому числі і соціально вразливим категоріям, реалізацію цього права, міська рада виходить з того, що кожна дитина становить надзвичайну цінність не лише для своїх батьків, а й для всієї громади, саме тому, що вона унікальна й другої такої немає і не буде.

Кожна бюджетна програма, що приймалась та реалізується міською радою обов'язково враховує цей аспект. Це підтверджується ростом видатків у сферу дитинства та розвитку дітей взагалі. А програмно-цільовий метод дає змогу відстежувати ефективність і результативність використання цих бюджетних коштів. Шість соціально-економічних програм у Біляївській об'єднаній територіальній громаді враховують права дітей та молоді і будуть діяти до 2020 року: «Розвитку інфраструктури», «Розвитку культури та туризму», «Освіта», «Програма розвитку фізичної культури та спорту», «Програма оздоровлення та відпочинку дітей», «Молодь та сім'я», «Національно-патріотичного виховання дітей та молоді». Фінансові показники програм зазначені у розділі 2.

Традиційними, починаючи з 2016 року стали заходи для наших найменших жителів, в кожному з яких задіяні до 500 дітей : свято до Дня захисту дітей, парад первачків до Дня знань, парад відмінників до Дня міста. Малеча задіяна в концертах, конкурсах, спортивно-інтелектуальних естафетах, урочистій ході та розвагах. Будь-який культурно-масовий захід в громаді передбачає дитячу територію – гойдалки, розваги, майстер-класи, аніматорів.

Серед спортивних заходів наймасовішою стала шкільна спортивна спартакіада. На протязі 2017-2018 року в її змаганнях прийняли участь більше 430 дітей. Крім цього з початку року проведено 18 спортивних заходів (естафети, кубки, чемпіонати, «олімпійський день») в яких прийняли участь більше 250 дітей.

Започаткований у 2017 році загальноміський «випускний» для тих, хто закінчив школу, став у громаді гарним святом «прощання з дитинством».

На всі заходи забезпечується безкоштовний підвіз жителів громади.

За 2017-2018 р.р. до міської ради звернулось 69 дітей соціально вразливих категорій, які отримали можливість безкоштовно оздоровитись влітку, на зазначені цілі з місцевого бюджету витрачено 259,7 тис грн.

Ми вкладаємо кошти в будівництво дитячих (6) та спортивних майданчиків (1), реконструкцію та ремонт навчальних закладів (2017 рік -3,1 млн грн, 2018 рік – 5,7 млн грн), проведення культурно-масових та спортивних заходів, залучення дітей до освіти, занять спортом та здорового способу життя, оздоровлення дітей, виховання в них патріотизму та національної гідності.

Разом з тим за опитуванням громадськості, особливу увагу необхідно приділяти розвитку дітей, які часто «випадають з поля зору» суспільства: діти без батьківського піклування, діти з сімей у кризовій ситуації, діти, які живуть з ВІЛ, діти «вулиць», діти з багатодітних та малозабезпечених родин та інші.

80 % опитаних дітей громади відчують себе задоволеними життям та щасливими. Але накладаючи цей показник на загальну кількість зрозуміло, що є значна частка дітей, яка потребує додаткової роботи.

Життєве середовище для дітей, що створено в громаді задовольняє

опитаних дітей на 84%, батьків на 78%. Так семеро з десяти дітей мають в доступності обладнаний майданчик для ігор та паркову зону. 87% дітей вважають, що в їх мікрорайоні багато зелених насаджень, 81%, що навколо будинків чисто та немає сміття. Лише 23% громадян вважають, що вони проживають в районі з забрудненим повітрям. 40

відсотків дітей підтвердили, що в їх мікрорайоні проводяться культурні та спортивні заходи, в яких можна приймати участь або спостерігати. 88% опитаних дітей відчують себе захищеними, 92% вважають свій двір вільним від наркотиків, а 82 % можуть безпечно гуляти на вулиці та кататися на велосипеді. При чому диспропорції серед сільського на міського населення у відповідях не спостерігається.

Громада зобов'язалась поважати права та відповідальність батьків щодо виховання дитини у відповідності з його здібностями. Але менше половини

респондентів (46%) громади отримали консультації з питань відповідального батьківства. А частка дітей, які без відома батьків мають можливість звернутися до фахівця медичного, освітнього чи соціальної установи, щоб обговорити свої проблеми складає 62%.

Виходячи з аналізу ситуації, міською радою, необхідно забезпечити:

- створення рівних умов для доступу кожної дитини до послуг закладів соціально-культурної сфери;
- забезпечення участі дітей у культурно-спортивних заходах, проведення творчих майстерень, організацію екскурсій та ін;
- забезпечувати оздоровлення та відпочинок дітей та підлітків;
- заохочення дитини до всебічної участі у культурному і творчому житті ;
- залученню більшої кількості дітей до змістовного дозвілля;
- організації якісних позашкільних заходів;
- організація заходів та акцій, спрямованих у патріотичному руслі для виховання у дітей почуття гідності та пошани до власної нації.

4. Діяльність державних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в інтересах дітей.

Біляївська громада працює над створенням сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку дитини, виховання її в сім'ї, захисту її прав. Але в питанні міжгалузевої координації захисту прав та інтересів дитини в більшій частині залишається в тому вигляді, в якому вона існувала до процесів децентралізації, тому є недосконалою та не повною мірою відповідає вимогам часу. Вважаємо, що основною причиною в цьому полягає недосконалість законодавства та відсутність механізмів розмежування власних та делегованих повноважень органів місцевого самоврядування в цій сфері.

Основними органами виконавчої влади, з якими громада співпрацює у розв'язанні проблем, пов'язаних із забезпеченням прав дітей залишається служба у справах дітей Біляївської райдержадміністрації та Біляївський районний центр соціальних послуг для сім'ї, дітей та молоді. Тобто ті служби, які вже мають відповідну структуру та напрацьовану правову основу.

Як показує досвід, найбільшою проблемою перед громадою сьогодні стає спектр та якість соціальних послуг, які надаються особам в складних життєвих обставинах. В місті практично відсутня соціально-психологічна реабілітація всіх вразливих категорій. Причина відсутності спеціалістів відповідної

кваліфікації. Крім цього процеси децентралізації влади та її складової - децентралізації соціальних послуг передбачають те, що в нових умовах соціальні послуги мають бути не тільки відновленими та вдосконаленими, а й максимально наближеними до дітей та сімей. Натомість сьогодні відсутні дієві рекомендації щодо виконання об'єднаною територіальною громадою функцій органу опіки та піклування, повноважень з питань профілактики соціального сирітства, запобігання насильству в сім'ї, зокрема над жінками та дітьми. Об'єднані територіальні громади не наділені і не виконують функцій, передбачених законодавством та міжнародними зобов'язаннями України.

Громадська діяльність з питань правового захисту дітей, на сьогодні, на жаль, в громаді відсутня. Тому завдання, що постає перед міською радою – сприяння громадській активності з прав дітей та молоді.

Нашими партнерами по забезпеченню реалізації прав дітей та молоді сьогодні звичайно є всі освітні ланки громади, відповідні медичні заклади – КЗ «Біляївська ЦРЛ», служба у справах дітей та центр соціальних послуг сім'ї та молоді райдержадміністрації, Біляївське відділення поліції та Іллічівська місцева прокуратура. Низьким залишається рівень партнерства міської ради з громадськими організаціями.

Таким чином, на сьогодні багато питань щодо удосконалення існуючої системи захисту прав та інтересів дитини, що вимагають від Біляївської громади злагодженого та системного вирішення. Адже ми ставимо на меті дії, спрямовані на те, щоб кожна дитина мала можливість зростати в сім'ї, розвиватись відповідно до своїх можливостей і потреб, отримувати необхідну підтримку і допомогу. Тому крім залучення партнерів, з якими вже співпрацюємо в цьому напрямі, відкритим є налагодження співпраці з бізнесом, громадськими організаціями, релігійними конфесіями та ін.

Висновки та пропозиції щодо поліпшення становища дітей та молоді в громаді.

Підводячи підсумки, ми бачимо позитивні зрушення по реалізації прав дітей та молоді в Біляївській об'єднаній територіальній громаді за 2016-2018 р.р.

За цей період громада втілювала в життя концепцію розвитку цієї сфери в різних напрямках. Так відповідними рішеннями міської ради з метою впровадження системної молодіжної політики, створення умов для всебічного розвитку дітей та молоді, їх соціального захисту, пошуку лідерів, підтримки талановитої молоді Біляївською міською радою

були прийняті відповідні програми. В рамках реалізації вищезазначених програм проведено ряд заходів (будівництво та облаштування 1 спортивного та 6 дитячих майданчиків, організовано відпочинок в пришкільних таборах, придбано путівки в заклади оздоровлення 69-ти дітям, що потребують

соціальної уваги, підтримка дітей, що займаються спортом, організація гарячого харчування в загальноосвітніх навчальних закладах, виплачено стипендії 25-ти студентам з соціально незахищених категорій та обдарованій талановитій молоді на загальну суму 75,0 тис грн, іменними подарунками відмічаються відмінники громади, організуються фестивалі, екскурсії, спортивно-інтелектуальні естафети, свята, придбано соціальне житло для 2-х дітей-сиріт та ін).

Загальні суми видатків з місцевого бюджету на протязі 2016-2018р.р. на вказані цілі постійно збільшуються.

Але є ряд актуальних проблем, що потребують вирішення: це нерівність по реалізації прав дитини між сільською місцевістю та містом; відсутність умов доступу до соціально-культурної сфери та отримання освіти для осіб з обмеженими можливостями; низький стан соціальних послуг для осіб вразливих категорій; малорозвинута мережа для проведення дозвілля; низька активність участі дітей та молоді в суспільній діяльності; екологічні проблеми та ін)

Маючи на меті приєднання до ініціативи «Громада, дружна до дітей та молоді», Біляївська об'єднана територіальна громада ставить перед собою цілі та завдання на наступні два роки по наступним напрямам :

Для забезпечення права бути почутим:

- сприяння діяльності Молодіжної ради;
- сприяння створенню дитячих і молодіжних громадських організацій;
- підтримка молодіжних лідерів;
- залучення до обговорення та прийняття рішень більшої кількості дітей та молоді.

Для реалізації права на охорону здоров'я, освіти та соціальний захист:

- розробити та прийняти до виконання програму по забезпеченню права на охорону здоров'я;
- сприяти пропаганді здорового способу життя;
- створювати умови для фізичного розвитку дітей та молоді;
- забезпечити оздоровлення та відпочинок дітей та підлітків;
- забезпечити збалансоване харчування в навчальних закладах;
- розвивати мережу гуртків, секцій, клубів на безоплатній основі та залучення більшої кількості дітей до їх занять;
- створити молодіжний центр;
- забезпечити доступ до якісної освіти, насамперед у сільській місцевості;
- заохочення успішних дітей;
- розвиток соціальних послуг, що надається дітям та молоді, особливо вразливим категоріям.

Для реалізації права на дитинство:

- створення рівних умов для доступу кожної дитини до послуг закладів соціально-культурної сфери;

- забезпечення участі дітей у культурно-спортивних заходах, проведення творчих майстерень, організацію екскурсій та ін;
- забезпечувати оздоровлення та відпочинок дітей та підлітків;
- заохочення дитини до всебічної участі у культурному і творчому житті;
- залученню більшої кількості дітей до змістовного дозвілля;
- організації якісних позашкільних заходів;
- організація заходів та акцій, спрямованих у патріотичному руслі для виховання у дітей почуття гідності та пошани до власної нації.

Обов'язковий перелік індикаторів по реалізації Ініціативи

«Громада, дружня до дітей та молоді»

№	Індикатор	Початкове значення ⁱ	Очікуване кінцеве значення ⁱⁱ	Джерело інформації ⁱⁱⁱ
Індикатори вищого рівня				
1	Частка видатків бюджету, які спрямовані на дітей та молодь, %	0,5	1,9	Бюджет Біляївської міської ради
2	В громаді створений діючий орган з управління реалізацією ініціативи (із залученням дітей та молоді), так/ні	ні	так	Розпорядження міського голови
Ціль № 1 – Кожна дитина та молода людина має право, щоб їхній голос, потреби та пріоритети були почуті та враховані в нормативних актах, політиці та програмах громади				
1.1	Частка дітей (13-17) батьків, які вказали на те, що вони отримували інформацію про те, які рішення щодо дітей приймалися в громаді протягом останніх 12 місяців, %	60 47	80 80	Матеріали анкетування
1.2.	Частка дітей та молоді, які знають про можливість участі у громадському житті громади,%	40	60	Матеріали анкетування
1.3	В громаді існує механізм інформування дітей та батьків про рішення громади, які їх стосуються, так/ні	ні	так	Рішення міської ради
1.4	В громаді створений дитячий та / або молодіжний дорадчо-консультативний орган із власним Статутом, що передбачає можливість впливати на рішення у молодіжній політиці, щодо інфраструктури для молоді та розподілу бюджету на заходи, що стосуються дітей та молоді, так/ні *Дорадчо-консультативний орган може бути сформовано як рішенням громади,	так	так	Рішення міської ради

	так і у формі ГО чи громадської спілки.			
1.5	Частка учасників дитячого та / або молодіжного дорадчо-консультативного органу, які вважають, що їхню думку враховують при прийнятті рішень у громаді, %	35	85	Матеріали анкетування
1.6	Кількість рішень громади, які ініціювали або на які вплинули дитячі чи молодіжні дорадчо-консультативні органи, од.	2	10	Рішення міської ради
1.7	У громаді передбачено механізм фінансової підтримки молодіжних проєктів та / або діяльності молодіжних організацій (наприклад, бюджети участі, конкурси проєктів, малі гранти та ін.); у плануванні та здійсненні цих ініціатив беруть участь молоді люди (віком 10-24 роки), так/ні	так	так	Рішення міської ради
1.8	У громаді є програма реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, яка базується на результатах аналізу проблем молоді, так/ні	так	так	Рішення міської ради
1.9	Кількість дитячих та молодіжних проєктів / ініціатив, які отримали фінансування від громади, од.	2	4	Протоколи конкурсної комісії
1.10	Рівень задоволення дітей 13-17 років власною участю в громадському житті та прийнятті рішень, а також ступінь задоволення батьків залученням їх в обговорення питань, які стосуються інтересів дітей	65 35	75 60	Матеріали анкетування
Ціль № 2 – Кожна дитина та молода людина має право на доступ до якісних послуг (освітніх, медичних, соціальних)				
2.1	Рівень смертності немовлят (кількість померлих з усіх причин дітей віком до 1 року, на 1000 дітей)	5,49	5,49	Інформація Біляївської ЦРЛ на запит міської ради.
2.2	Частка дітей, які не вакциновані в т.ч. проти поліомієліту, %	25 -	15 15	Інформація Біляївської ЦРЛ на запит міської ради.
2.3	Кількість клінік, які надають послуги дітям на принципах дружнього підходу,	0	0	Інформація Біляївської ЦРЛ

	одиниць			на запит міської ради.
2.4	Рівень захворюваності серед дітей (0-17) на алкоголізм і алкогольні психози, наркоманію і токсикоманію, на 100 тис осіб відповідного віку	0	0	Інформація Біляївської ЦРЛ на запит міської ради.
2.5	Частка дітей, які вказали що мають можливість отримання консультації медичного працівника щодо ВІЛ/СНІД, небажаної вагітності та інфекцій, які передаються статевим шляхом,%	62	75	Матеріали анкетування
2.6	Частка дітей, які вказали , що ніколи не вживали наркотичні речовини,%	96	98	Матеріали анкетування
2.7	Частка дітей, які не курили тютюнові вироби протягом останніх 6 місяців,%	89	91	Матеріали анкетування
2.8	Частка дітей 3-6 років, які охоплені дошкільною освітою, разом , в т.ч. місто село, %	45	55 55 55	Звіт по обліку дітей дошкільного віку
2.9	Кількість місць в дитячих дошкільних закладах усіх типів та форм власності на 100 дітей дошкільного віку, од.	124	130	Накази на зарахування дітей в ДНЗ
2.10	Середній бал ЗНО учнів, які навчаються в закладах освіти, що розташовані на території громади			Розраховується лише в розрізі предметів
2.11	Частка дітей, які не відвідують школу разом , в т.ч. серед дітей із інвалідністю,%	1 26	1 20	Реєстр обліку дітей шкільного віку
2.12	Рівень задоволення дітей (13-17) та батьків дітей шкільного віку (6-12): (i) якістю середньої освіти; (ii) забезпеченням підручниками; (iii) якістю харчування в їдальнях; (iv) якістю спортивних занять на уроках фізичної культури в школах; (v) змістом програми продовженого дня, %	88 81 55 50 (відсутня)	70 90 85 70 70	Матеріали анкетування
2.13	Частка батьків, які мають доступ до дитячих садочків, до яких зручно	83	85	Матеріали анкетування

	добиратись із дому чи роботи,%			
2.14	Частка батьків, які задоволені кількістю та змістом гуртків та інших заходів позашкільної освіти,%	69	80	Матеріали анкетування
2.15	Частка сімей, що перебувають під соціальним супроводом, від загальної кількості сімей, що перебувають в Загальному банку даних сімей, які опинились у СЖО,%	10	50	Облікова-статистична відомість ЦСССДМ «Інформація щодо результатів роботи з сім'ями
2.16	Частка сімей, виведених з-під соціального супроводу з позитивним результатом - подолання СЖО ,%	30	70	Облікова-статистична відомість ЦСССДМ «Інформація щодо результатів роботи з сім'ями
2.17	Частка попереджених відмов від новонароджених, %	0	50	Облікова-статистична відомість ЦСССДМ «Інформація щодо результатів роботи з сім'ями
2.18	Частка дітей, які отримували послуги тимчасового догляду і виховання в сімейних умовах (тимчасова опіка родичів, влаштування до сім'ї патронатних вихователів)від загальної кількості дітей, вилучених від батьків за рішенням органу опіки та піклування, %	79	83	Інформація служби у справах дітей Біляївської РДА на запит міської ради
2.19	Частка дітей та молоді, які вказали на те, що мають можливість без відома батьків звернутися до фахівця (медичного, освітнього чи соціальної установи) або передзвонити на гарячу лінію, щоб обговорити свої проблеми,%	62	75	Матеріали анкетування
Ціль № 3 – Кожна дитина та молода людина має право насолоджуватись життям в сім'ї, іграми та відпочинком				
3.1	Кількість дітей з громади, які виховуються в закладах інституційного догляду, в тому числі розташованих за межами громади (інтернатні заклади різних типів та форм власності,	14	10	Інформація служби у справах дітей Біляївської РДА на запит

	притулки, ЦСПР), осіб				міської ради	
3.2	Кількість дітей від яких відмовились батьки, осіб	2		1	Повідомлення Біляївської ЦРЛ	
3.3	Частка дітей, народжених неповнолітніми особами ((i)10-14, (ii)15-19 років),%	0 0,3		0 0,3	Повідомлення Біляївської ЦРЛ	
3.4	В громаді існує програма навчання відповідального батьківства, сімейних цінностей у підлітків, підготовка молоді до сімейного життя, так/ні	ні		так	Наказ управління освіти, сім'ї, молоді та спорту	
3.5	Частка дітей і батьків, які вказали на те, що поруч з будинком є місце з обладнаним майданчиком, де діти можуть гратися, займатися фізичними вправами, спортом %	70	63	80	80	Матеріали анкетування
3.6	Частка дітей і батьків, які вказали на те, що в районі будинку (на відстані не більше 15 хвилин пішої доступності) є місця, де діти можуть перебувати в контакті з природою (сквери, парки),%	75	68	80	75	Матеріали анкетування
3.7	Частка дітей (6-17), які відпочивали більше ніж 1 тиждень протягом року поза межами свого міста (відвідували дитячий табір, відпочивали із батьками тощо),%	51		65		Матеріали анкетування
3.8	Частка дітей та молоді, які займаються спортом щонайменше 1 раз в тиждень (не враховуючи шкільні заняття фізкультури),%	17		30		Матеріали анкетування
3.9	Частка дітей, які відвідували культурний захід (виставу, цирк, концерт, виставку тощо) протягом останніх 12 місяців,%	79		90		Матеріали анкетування
3.10	Рівень задоволення дітей (6-17) та батьків якістю організації відпочинку та дозвілля для дітей та молоді в громаді,%	50		60		Матеріали анкетування

ⁱ Початкове значення – вказується: 1) для адміністративних даних -останні звітні (адміністративні, статистичні) дані за 2017 рік;

2) для опитування – дані опитування 2018 року.

ⁱⁱКінцеве значення – вказується 1) для адміністративних даних - звітні (адміністративні, статистичні) дані за 2020 рік (останній рік I етапу реалізації Ініціативи);

2) для опитування – дані опитування 2020 року.

ⁱⁱⁱДжерело інформації – вказується: 1) для адміністративних даних – затверджений документ та/або назва форми адміністративної/статистичної звітності із зазначенням органу влади, що її затвердив;

2) для опитування – матеріали анкетування.